

Green Deal van Unie van Waterschappen met de Rijksoverheid

Ondergetekenden:

1. De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, ieder handelende in haar of zijn hoedanigheid van bestuursorgaan, tezamen hierna ook te noemen: Rijksoverheid;
2. De Unie van Waterschappen, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar voorzitter mr. drs. P.C.G. Glas.

Hierna tezamen ook genoemd: Partijen;

Hebben gezamenlijk het volgende vastgesteld:

Het kabinet beoogt een Green Deal met de samenleving, die bijdraagt aan verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn en die lonend is voor overheid en maatschappij. Doel van de Green Deal is laten zien dat groen en groei hand in hand gaan.

1. Partijen zien publiekprivate samenwerking als de beste manier om verduurzaming van onze economie te versnellen en hier ook economisch van te profiteren. Deze unieke gezamenlijke aanpak is in Nederland op andere terreinen zeer succesvol en de Green Deal zal hierop voortbouwen. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn onmisbaar om deze verduurzaming mogelijk te maken.
2. Bij de Green Deal gaat het om concrete duurzame initiatieven, waarbij barrières verdwijnen, innovaties ontwikkeld, gefinancierd en toegepast worden en duurzame kansen worden benut. In de praktijk loopt de maatschappij tegen belemmeringen aan die in de weg staan aan initiatieven die leiden tot een verdere verduurzaming.
3. In de Green Deal willen partijen concrete afspraken maken die deze belemmeringen wegnemen, zodat de initiatieven die anders moeilijk van de grond komen ruim baan krijgen. Initiatieven kunnen betrekking hebben op (decentrale opwekking van) energie, energiebesparing, schaarse grondstoffen, water en mobiliteit. Deze initiatieven kunnen vervolgens ook als voorbeeldfunctie dienen voor andere partijen en daarmee de totale markt in beweging zetten.
4. De voor de Green Deal geïnventariseerde projecten van initiatiefnemers zijn door het wegnemen van de beschreven belemmeringen potentieel succesvol, kunnen op korte termijn resultaten opleveren en kunnen uitmonden in nieuwe economische activiteiten of kostenbesparingen op korte of langere termijn voor het bedrijfsleven. De resultaten van een Green Deal kunnen daarna toepasbaar zijn op andere, vergelijkbare projecten, waardoor de reikwijdte van de Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de rijksoverheid tegenover staat.

Partijen beogen gezamenlijk te komen tot realisering van het volgende Green Deal initiatief

Green Deal initiatief

De Unie van Waterschappen vraagt de Rijksoverheid om ondersteuning te geven aan de verdere ontwikkeling van het concept 'Energiefabriek'. De waterschappen spelen een belangrijke rol bij lokale duurzame energieopwekking.

Door middel van de Green Deal willen de waterschappen de realisatie van hun ambities voor 2020 – die zijn vastgelegd in het Klimaatakkoord (april 2010) en het convenant Meerjarenaafspraken Energie (juli 2008) – versnellen en verder opschalen. Speerpunten daarbij zijn de ontwikkeling van de Energiefabriek en de duurzame terugwinning van fosfaat.

De waterschappen gaan concreet in de periode 2011 – 2015:

1. Minimaal 12 grootschalige energiefabrieken realiseren. Enkele grote, exemplarische projecten zijn gekozen om te worden ondersteund door de Rijksoverheid.
2. Daarnaast gaan de waterschappen in dezelfde periode 3 tot 5 terugwinlocaties voor fosfaat uit rioolslib realiseren (zowel op de rioolwaterzuiveringsinstallaties als bij de slibeindverwerking).

Het concept energiefabriek is ontwikkeld naar aanleiding van de prijsvraag 'Water Wegen' die in 2008 is uitgeschreven door de Unie van Waterschappen. Dit winnende concept heeft als doel om rioolwaterzuiveringsinstallaties te ontwikkelen die duurzaam meer energie opwekken dan nodig is voor het eigen zuiveringsproces. Het concept is inmiddels uitgegroeid tot een breed pakket aan investeringen en innovaties, gericht op de realisatie van energiezuinige rioolwaterzuiveringsinstallaties die biogas, groene stroom, groen gas en warmte produceren. De waterschappen hebben al veel ervaring met biogas en lopen met deze ontwikkeling voorop in Europa. Op dit moment zijn de waterschappen gezamenlijk al één van de grootste biogasproducenten (ruim 80 miljoen kuub per jaar) en het potentieel is nog veel groter. De waterschappen gaan deze potentie verder opschalen en willen hiermee een bijdrage leveren aan de nationale energie- en klimaatambities. In 2020 willen de waterschappen minstens voor 40% voorzien in de eigen energiebehoefte met zelf opgewekte duurzame energie (m.n. door biogas, windenergie, waterkracht). Nu is dit gemiddeld 25%.

Naast de winning van biogas gaan waterschappen in toenemende mate nutriënten terugwinnen uit rioolslib; het gaat daarbij om stoffen, zoals fosfaat, die schadelijk zijn voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en die nu al door de waterschappen worden verwijderd uit het afvalwater. Afvalstof kan met nieuwe technieken worden benut als een grondstof (zo kan fosfaat dienen als basis voor biokunstmest). Hiermee kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het duurzaam (her)gebruik van nutriënten en het sluiten van de fosfaatkringloop. Dit sluit aan bij de kabinetsvisie van de Rijksoverheid op het mestbeleid waarin zij zal aangeven hoe zij mestverwerking wil bevorderen. Terugwinning kan bovendien leiden tot een substantiële energiebesparing in het zuiveringsproces. De maatschappelijke kosten van de afvalwaterzuivering kunnen op deze wijze verder worden teruggedrongen. Kostenefficiëntie is en blijft uitgangspunt. De ambitie is om de verhoging van de duurzaamheid te koppelen aan verhoging van de doelmatigheid. In die zin is er ook een belangrijke samenhang met de afspraken die zijn gemaakt in het Bestuursakkoord Water. De effecten van de voorgenomen investeringen worden integraal op de gehele afvalwaterketen in beschouwing genomen.

Er zijn al succesvolle projecten door de waterschappen gerealiseerd en op dit moment worden er vele voorbereid. De kansen die er liggen kunnen echter beter worden benut als de omstandigheden gunstiger worden. Hiervoor willen de waterschappen ook gaan samenwerken met gemeenten en het bedrijfsleven. Zij zien voor zich zelf ook een rol weggelegd als launching customer voor het Nederlandse bedrijfsleven voor nieuwe technologie. Er wordt daarnaast een langjarig innovatief onderzoeksprogramma opgezet naar tweede en derde generatie 'Energiefabrieken' om het rendement op langere termijn nog verder te verhogen (ondergebracht bij de STOWA, het kennisinstituut van de waterschappen).

Bij zes exemplarische lokale projecten is er behoefte aan ondersteuning door de Rijksoverheid. Het gaat daarbij om de volgende projecten:

1. Realisatie energiefabriek in Nieuwegein van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De realisatie bestaat uit drie fasen waarbij de energiebalans steeds positiever wordt: energiebesparende maatregelen (waardoor licht positief energiesaldo), bellenbeluchting en thermische drukhydrolyse (120%) en tot slot slibvergassing (200%).
2. Realisatie energiefabriek Den Bosch van het Waterschap Aa en Maas
3. Het waterschap wil de bestaande RWZI ombouwen tot een energiefabriek en een fosfaatfabriek (340.000 inwonerequivalenten) Het betreft een grootschalige, centrale slibverwerking voor meerdere RWZI's met behulp van thermische drukhydrolyse. Daarbij wordt ook groen gas voor transport van vrachtwagens van de gemeentelijke afvalstoffendienst geproduceerd. Belangrijkste vraagstukken zijn de aanbesteding en verkoop van groen gas, vergunningverlening en afzetmogelijkheden voor fosfaat.

4. Realisatie van Energiefabriek Tilburg van Waterschap De Dommel. Uitgangspunt is een functionele aanbesteding voor grootschalige biogasproductie door middel van centrale slibvergisting met terugwinning van grondstoffen (fosfaat en mogelijk stikstof). Daarnaast plaatsing windmolen op terrein. Actuele vraagstukken zijn met name vergunningverlening en beperkingen in wet- en regelgeving (fosfaat).
5. Het Waterschap Rivierenland wil de Energiefabriek in Nijmegen inzetten voor productie van groen gas voor groene mobiliteit. Samenwerking wordt gezocht met andere partners in de regio. Bij de ontwikkeling van een business case zijn er een aantal aandachtspunten/beperkingen, waaronder: beperkte capaciteit van het gasnet ter plaatse, beperkingen in de SDE-regeling en financieel-juridische aspecten.
6. Realisatie van grootschalige biogasproductie op rioolzuiveringsinstallatie Hoogeveen van het Waterschap Reest en Wieden met terugwinning van fosfaat (struviet). Aandachtspunten daarbij zijn beperkende regelgeving voor afzet van fosfaat in de landbouw en beperkende voorwaarden voor het gebruik van zelf opgewekte duurzame energie op een andere locatie van het waterschap (o.a. vergunningstechnisch).
7. Samenwerkingsproject in Renkum van papierfabriek Parenco en de afvalwaterzuivering van het Waterschap Vallei en Eem voor productie van biogas en ontwikkeling van een regionale grondstoffenrotonde. Synergievoordelen zijn te behalen door de gezamenlijke opwaardering en hergebruik van rest- en afvalwaterstromen. Belangrijkste vraagstukken daarbij zijn de wettelijke zuiveringsheffing voor industrieel afvalwater, wettelijke beperkingen voor hergebruik van vezels uit afvalwater en vergunningverlening voor de gecombineerde verwerking van rest- en afvalstromen.

Tegenprestatie Rijksoverheid

1. De Rijksoverheid gaat de waterschappen ondersteuning geven bij de 6 hiervoor genoemde exemplarische waterschapsprojecten in de afvalwaterzuivering. Het gaat daarbij om juridische, financiële, organisatorische en communicatieve issues.
2. Zal zich inzetten voor gewenste aanpassingen van wet- en regelgeving om versnelling en opschaling van duurzame energiewinning en fosfaatterugwinning (bijv. afzet struviet en zuiverings-slib) mogelijk te maken en om synergievoordelen met andere sectoren te benutten (bijv. gemeenschappelijke verwerking van GFT en van dierlijke mest).
3. Aanpassing van de SDE+ regeling vanaf 2012, zodat de inzet van elektriciteit uit biogas in de afvalwaterzuivering van de waterschappen kan worden ingezet.
Het Rijk laat zich in 2012 door ECN adviseren over hoe met de SDE+ (systematiek) het kosteneffectieve potentieel aan hernieuwbare elektriciteit, groen gas en warmte bij de afvalwaterzuivering beter kan worden benut. Dit ten behoeve van de openstelling van de SDE+ regeling in 2013.
4. De Rijksoverheid levert een financiële bijdrage bij de opzet van een langjarig innovatief onderzoeksprogramma naar tweede en derde generatie 'Energiefabrieken' met een nog hoger rendement. Daarbij moet worden gedacht aan de ontwikkeling van (proefinstallaties) voor nieuwe thermische en hoge druktechnologie (bijv. vergassing). Hier liggen kansen voor economische ontwikkeling en exportmogelijkheden. Hier zal ook nadrukkelijk gekeken worden naar de financiële mogelijkheden binnen de Topsectoren en eventuele andere innovatieve instrumenten.
5. Partijen spreken de intentie uit initiatief en tegenprestatie ten uitvoer te brengen. Partijen zullen elkaar onverwijld inlichten indien bij de uitvoering blijkt dat er zich omstandigheden voordoen die het realiseren van het Green Deal initiatief in de weg kunnen staan. Alsdan zullen partijen nader overleggen over de verdere invulling van het Green Deal initiatief.

Slotbepalingen

Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en geldt voor de periode 2011 tot 2015. Alle in deze Green Deal genoemde afspraken worden zo snel mogelijk ter hand genomen.

Partijen komen overeen dat de Green Deal afspraken niet in rechte afdwingbaar zijn.

Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, waardoor andere partijen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals zodat navolging van deze Deals kan worden bevorderd.

Getekend te 's-Gravenhage op

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
Drs. M.J.M. Verhagen

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
J.J. Atsma

Voorzitter Unie van Waterschappen
Mr. drs. P.C.G. Glas

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Ministerie van Infrastructuur en Milieu